

sedanji deželni predsedniki, izvzemši prečastitega gosp. Winklerja, ki ga zna, so se ga učili.

Poslanec dr. Zarnik: Napraviti imam nekoliko opazek nasproti gosp. Dežmanu, ki je toliko naglašal, kako silno potreben je nemški jezik Slovincem, ako hočejo v tujih deželah priti do kruha. No, nemški jezik je našim deželanom jako malo potreben, kajti le redko hodijo oni v nemške kraje, pač pa v veliki množini v južne slovanske kraje in pa v Trst. Istim, kateri gredó v Trst, in katerih je jako velika večina, bilo bi znanje laškega jezika jako potrebno.

Toda gospodje nasprotne strani, kateri silijo nemščino našemu slovenskemu narodu le s povodom, da skrbijo za njega, ako gre med svet, nikdar niso še predlagali 500 ali 1000 gold. za poduk italijanskega jezika, ki bi bil v istini Slovincem, ki gredó po zaslužkih izven dežele, dosti bolj potreben, kakor pa nemški jezik. Ko bi pa imel deželni zastop nalog, skrbeti za vse tiste ljudi, kateri gredó izven dežele, treba bi bilo, da njih podučevati skrbimo tudi v angleškem jeziku, kajti kranjski Slovenci so v Minnesoti in Wabashi ustanovili uže prilično veliko kolonijo, in ker je v severni Ameriki poslovni jezik angleški, bi bilo jako potrebno in koristno, da bi ga naši rojaki tudi znali. In tako bi bilo potem po načelu gospodov nasprotne strani skrb imeti za to, da se Slovenci naučé vseh jezikov. Najbolj treba bi pač bilo, da se naši ljudje učé hrvatskega ali srbskega jezika, ker, kakor je bilo uže istinito opomneno, oni hodijo v ogromni večini v južno-slovanske kraje. Ali gospoda, ako bi se kak ljudski učitelj postopil pod sedanjim šolskim svetom vcepljevati naši mladini srbski jezik ali le cirilico, stante pede bil bi iz službe odpoden, akoravno bi deloval le koristno za naš narod. (Dobro! Dobro! Res je!) Iz tega se vidi, da našim narodnim nasprotnikom absolutno ni nič do tega, pomagati našemu narodu s tem, da se priuči njemu koristnih in potrebnih jezikov, ampak da jim je edini smoter le germanizacija našega slovenskega naroda. (Dobro! Dobro! Res je!)

V obče pa mi nismo naših ljudskih šol ustanovili za tiste, kateri gredó izven dežele, ampak za naš narod, kateri v deželi ostane in tu živi. (Klici: Tako je!) Slovincu, ki ostavi deželo, temu je samemu skrb, da se priuči jezika, kakoršen mu je potreben, kakor se v istini tudi Slovenci iz Kranjske, na pr. v Trstu, jako hitro priučé laškega jezika. (Dobro! Dobro!)

Poslanec dr. Vošnjak opomni, da med bolniki, kateri so se oskrbovali v inozemskih bolnišnicah pretečeno leto, in katerih je bilo 3087, jih je bilo največ oskrbljenih v južnoslovanskih deželah in v Trstu, najmanj pa na Nemškem. Ako se računi po teh številkah, je kranjskih Slovincov komaj 10.000 v nemških krajih, 30.000 pa v južnih pokrajinah in v Trstu. Po tem pač ni vsem tolik potrebna blažena nemščina.

Poslanec dr. pl. Schrey pokara gosp. Svetca, da kot ud okrajnega in krajnega šolskega sveta ni précej proti litijskemu učitelju postopal uradno, kajti isti je pozabil na svojo dolžnost, ker se ni brigal za poduk nemškega jezika v ljudski šoli litijski. Dr. pl. Schrey kot poročevalec še mnogo govoriči, konečno pa vsklikne: „Wer heute ein gebildeter Mensch sein will, muss deutsch kennen!“ (Glasno oporekanje! Ni res! Velik smeh. Nemški poslanci popravljajoči abotno trditev dr. pl. Schreya kličejo: „In Oesterreich!“)

(Konec prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Zemljišni davek.* Vsa poročila, ki se razglašajo iz centralne komisije za vredjenje zemljiškega davka, kažejo na to, da bode centralna komisija sprejela predloge vladine, ki jih stavi in utemeljuje dvorni svetnik Mayer. Po tem imamo pričakovati, da bode čisti prihodek, katerega je bila centralna komisija določila na 169 milijonov in 640.072 gold., reklamacijske komisije pa znižale na 164 milijonov in 87.875 gold., povikšan na 165 milijonov in 132.110 gold., da bode potem davka plačevati po 22·9 krajc. od goldinarja (namesto sedanjih 22·1). Kranjska dežela kaže nam sledeče številke čistega dohodka, po starem katastru cenjen je bil na 3,538.549 gold. centralna komisija odločila je prvič 2,868.939 „ reklamacijska komisija 2,810.031 „ zdaj kaže pri centralni komisiji 2,815.942 „

Zemljišni davek za Kranjsko pa kaže sledeče številke:

Po starem katastru plačevala je Kranjska 943.613 gold. zdaj plačuje po sklepu centr. komisije 634.036 „

Kakor zdaj kažejo začasni sklepi centralne komisije, imela bo Kranjska v prihodnje plačevati 639.335 gold.; pričakujemo tedaj stalno polajšanje za 304.278 gold. ali 32 2/10.

Politične stvari.

Pogreb ustavoverne stranke v Ljubljani.

Volitev državnega poslanca v Ljubljani prišla je v tir, ki bi za narod naš ne mogel biti sijajniši. Nemškutarska stranka, katera je še pred kratkim z „intelligenco“, „kapitalom“, „Kulturnation“, „Grenzveste deutschen Wesens“ itd. itd. po širokem svetu judovskih časnikov na vsa usta trobila svojo nepremagljivost, tista stranka je dne 30. u. m. pri svojem volilnem shodu, katerega so se vdeležili c. k. uradniki, učitelji in c. k. penzionisti — tista stranka res brez ovinkov pred vsem svetom spoznava, da jo je sram svetu pokazati, kako malo jih je, da tedaj ne premorejo ne kandidata ne toliko volilcev, da bi se njihovega števila ne bilo treba pred svetom sramovati. — Kateri vzrok pasivitete navedó nemškutarji? Pravijo, „da pri sedanjih vladinih razmerah ni mogoče prosto glasovati“. Posebno šolski nadzornik Pirker je neki pri volilnem shodu nezaslišano opisaval pritisek tukajšnje deželne vlade oziroma deželnega predsednika, tisti Pirker, ki je pretekle čase le z bičem žuganja in kazni gonil vse, kar je njemu poslušno, tisti Pirker, ki še do danes brez kazni sme nadaljevati svoje nemškutarsko strahovanje. Naj nam imenuje ta stranka le enega uradnika, kateremu bi se bil zarad glasovanja pri volitvi skrivil tudi le las? Ali se ona ne spominja več, da sta pri predzadnjih volitvah celó dva uradnika c. k. deželne vlade sprejela protivladno kandidaturo in izvolitev v ljubljanski mestri zbor? In ta stranka drzne se, kričati o terorizmu sedanje vlade, samo da bi prikrla s tem svojo ničevost. — Vlode sedanje delovanje pri volitvah edino je skrb za prosto volitev, in zato naravno tu in tam ne trpi, da bi njeni uradniki agitirali za vladi nasprotne kandidate, pri tem pa pušča vsakemu uradniku popolno prostost volitve. Če ima tedaj vsa nemškutarska stranka prostost volitve, in razun političnih uradnikov tudi prostost agitacije za svoje kandidate, smemo po pravici prašati: kje je v Ljubljani nekdanj ponosna ustavoverska stranka? kje je, odkar je

Taaffe odstranil bič posilstva, s katerim so, hvala Bogu, minule ustavoverske vlade v imenu „liberalizma“ gonile vse uradnike na volišče in jih silile za „ustavoverce“ glasovati. — Ustavoverska stranka spoznala je pri sedanji volitvi sama in javno, da je brez onega biča ni; mi smo to zmiraj trdili!

Naši dopisi.

Iz Gorice 29. okt. (Izv. dop. — Konec.) Na realki so sprejeli letos 46 učencev v 1. razred, med njimi 10 Slovencev, padlo je tukaj samo 6 učencev. To se gotovo ni zgodilo iz posebne milosti, ampak zato, ker ta zavod šteje sploh malo, okoli 165 učencev v vseh 7 razredih. Na pripravnici za učiteljice so sprejeli 22 laških in 8 slovenskih gojenk; 2 Slovenki in 5 Lahinj so vrgli. Poslednji zavod ima poleg sebe vadnico, v katero vpisujejo tudi slovenski stariši svoje hčericice. Ali ta ima tako ozke prostore, da so Slovenci prisiljeni učenke dajati na laške šole, kjer se večinoma izgublajo slovenski narodnosti.

Lani so ustanovili tukaj rokodelsko šolo, kamor zahajajo fantiči tudi slovenskih starišev; ali kljub temu, da tudi dežela podpira to šolo, je vendar samo laška in nemška. Čudijo se mnogi, zakaj se je slovenska stranka deželnega zbora pokazala tukaj toliko mlačna za svojo narodnost. Mesto goriško Slovincem itak nobene, najmanjše šole ne privoščijo; zakaj ga deželni zastop podpira za poitalijančevanje tudi od svoje strani! Lah slovenske otroke uže v prvih letih poitalijančujejo v Fröbelnovih vrtih; Slovenci se pa ne zganejo, in kar so nam obečavali v tem pogledu, ni se obistinilo doslej. Vsako leto, katero zamudimo, je velika zguba našemu življu. Pa drugokrat še kaj o tem.

Danes moram še poročati žalostno vest, da je v petek večer umrl tukaj pri usmiljenih bratih g. Štefan Klemenčič, likvidator tukajšnje zastavljalnice, in sicer po malodnevni bolezni za davico (difterito). Ista bolezen mu je pograbila par dni poprej okoli 7letno hčerko, sinček pa mu je ostal, in je upati, da ozdravi. Klemenčič je bil zgleden oče, ki je gorel samo za svoja otroka, in je postal žrtva te ljubezni. Bil je čist značaj in pravi narodni poštenjak, kakoršnih žalibog le prezeló pogrešamo. Goriški čitalnici se je v odboru odlikoval kot glavna pomoč; bil je denarničar. 2. novembra se udeleži čitalnica za njim črne maše, mu na gomili zapojejo. Naj v miru počiva!

Iz Celovca 25. okt. — Koroški uradni list „Klagenfurter Zeitung“ od 19. oktobra t. l. razgláša razpis treh učiteljskih služeb za tri slovenske občine tako-le:

„Konkursausschreibung. 3753.

Im Schulbezirke Völkermarkt kommen zu besetzen:
1. die 3 Lehrstelle an der dreiklassigen Volksschule zu St. Michael ob Bleiburg mit der 3. Gehaltsklasse und freier Wohnung; 2. die 2. Lehr- eventuell Unterlehrerstelle an der zweiklassigen Volksschule zu Miess mit der 3. Gehaltsklasse, freie Wohnung; 3. die 2 Lehr- eventuell Unterlehrerstelle zu St. Filippen bei Eberndorf, 3. Gehaltsklasse, freie Wohnung. Die Kenntniss der slovenischen Sprache wäre erwünscht. Die vorschriftsmässig belegten Gesuche sind bei dem k. k. Bezirksschulrath bis 31. Oktober d. J. einzubringen. K. k. Bezirksschulrath Völkermarkt am 8 Oktober 1882.“

Okrajni šolski svet velikovski in vse druge deželne šolske oblasti tedaj tako razumejo v državnih temeljnih postavah izrečeno in zopet zagotovljeno narodno enakopravnost, da učitelju, ki ima leta in leta pečati

se s slovenskimi učenci, ki jim mora razumljivo razkladati in po domače pojasnovati vsakovrstne, tudi samo po sebi težko razumljive predmete, da takemu učitelju ni treba znati jezika, katerega izključno samesa umejo njegovi učenci, ampak: „die Kenntniss der slovenischen Sprache wäre erwünscht!“ To je tedaj narodna enakopravnost za koroške Slovence za čas veljave člana XIX. drž. tem. postav, za čas ces. namestnika Schmidt-Zbirova, za čas vlade Conrad-Taaffe-ove!! Kaj bi neki rekel nemški „Schulverein“, ako bi se med avstrijske Nemce kamorkoli kam namestil ljudski učitelj, pri katerem bi se reči moralo: „bei ihm wäre die Kenntniss der deutschen Sprache erwünscht!“

Belokrajna 2. nov. — Tudi pri nas na meji hrvatski bilo je leto še precéj rodovitno. Gospodarji zatrjevali so mi, da so žita, podzemljic, vina itd. nekoliko več pridelali, nego minulo leto. Nadjal sem se, da ubogi kmet letos vendar ne bode trpel lakote; al človek obrača, ljudje pa obrnejo. Tako je tudi pri nas. Denar, kojega povsod manjka in katerega povsod potrebujemo, bodi-si za davek, za obleko ali druge reči, je žalibog v Belikrajini pri ubogem kmetu večkrat le bela vrana. Kmet prisiljen je tedaj v novini prodati svoje pridelke, za katere — se ve da — ko še cene nimajo, prav malo dobi; kako bode potem shajal z deco in vso družino! Vino na pr. prodajajo letos po 7½ „cvancigar“ (2 gld. 50 kr.), pšenico po 7 „cv.“ (2 gld. 33 kr.), toraj tako rekoč po nič, in kaj ko bi še nova mera bila! Ne; tisto staro vedrice (20 bokalov) in stari mernik (15 bokalov) je; zraven mora pa še kupcu vina na vsako vedrice dati po 2 bokala namečka zastonj, kajti drugače ni ga mu mogoče prodati. Ali ni to tako rekoč oderuštvo za ubozega kmeta? Pa kaj hočemo: stara navada, železna srajca.

Belokranjci, zdramimo se vendar enkrat; pustimo stare „cvancigarce“, staro vedrice in stari mernik, vpe-ljimo vendar enkrat novo mero in vago tudi doma! Saj vendar kupujemo vse na novo mero in vago, zakaj ne bi prodajali? Ali ne bi bilo lepše, ako bi se vino na liter cenilo in na hektoliter (100 lit.) prodajalo? Glejte! nameček bi odpadel; račun bil bi silno lahak (na pr. 9 kr. liter, 9 gold. hektol.), zdaj pa je s tistim namečkom računati silno težavno, tako, da je večkrat tudi najspretniši prodajalec ogoljufan, vsaj jaz imel sem priložnost, to večkrat opazovati.

Zatorej, župani, silite ljudstvo, da bode imelo novo mero in vago, kakor postava zahteva. Slavna kmetijska družba v Ljubljani, ki tolikrat na pomoč prideš ubogemu kmetu, stori tudi tukaj potrebne korake, podaj nam svojo krepko roko! Slavna vlada! stori vendar enkrat konec tej goljufni stari meri!

Glas, ki se sliši dostikrat med kmeti.

Iz Ljubljane.) Volitev državnega poslanca za ljubljansko mesto) vršila se bode jutri; prvič brez nemškutarjev. Naš vojni klic je: „Volimo vsi in glasujemo za Grasselli-a!“ Zakaj nemškutarji ne volijo, opisujemo v posebnem članku.

— (Monsignor Luka Jeran), vrednik „Zgodnje Danice“, dobrotnik ubogih, poseben podpornik ubogih dijakov, imenovan je za stolnega korarja. Veseli pozdravljamo to imenovanje in z nami vred vsa naša duhovščina. Bog ohrani še mnogo mnogo let velezasluženega gospoda kanonika!

— (Gospod dr. Leonard Klofutar), vodja bogoslovskega podučevanja, c. k. profesor in častni korar ljubljanske škofije, veleučeni pisatelj več bogoslovskih knjig, našemu narodu pravičen člen deželnega šolskega sveta,